

IFRS'lere ilişkin güncel haberler

Mayıs 2009

Kurul, UMS 39'un değiştirilmesine yönelik çalışma programını hızlandırıyor

IASB (Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu) UMS 39 "Finansal Araçlar: Muhasebeleştirme ve Ölçme" Standardının değiştirilmesine yönelik yürüttüğü kapsamlı projeyi hızlandırmış olup, önümüzdeki altı ay içerisinde gerekli önerileri yayımlamayı düşünmektedir. Bu durum, G20'den gelen "2009 sonuna kadar finansal araçlarla ilgili muhasebe standartlarının karmaşıklığını azaltmak için harekete geçilmesi gerektiği" yönündeki çağrıya bir cevap niteliğindedir. Bu aşamada, UMS 39'un hızlı bir şekilde revize edilmesi sırasında çözüme kavuşturulması gereken temel hususların neler olduğunu incelenecektir.

IASB ve FASB, finansal krize ve UFRS ile US GAAP arasında yakınsama sağlanması hedefine yönelik ortak yaklaşım taahhütlerini Mart ayında yapılan toplantıda yeniden teyit etmişlerdir. Yeni oluşturulan IASC Vakfı İzleme Kurulu ve Mütevelli Heyeti, IASB'nin mevcut gereksinimlere yönelik değişiklikler yapmak yerine, finansal araçlara ilişkin yeni bir standart geliştirme projesine öncelik vermesini desteklediklerini açıklamıştır. Bu proje ile UMS 39, hızlı bir şekilde, mali krizden kaynaklanan temel konulara eğilecek olan kapsamlı bir standartla değiştirilecektir. IASB, altı ay içerisinde önerileri yayımlamayı planlamaktadır (aşağıda çalışma programı yer almaktadır).

Çalışma programı	
Nisan-Haziran	<ul style="list-style-type: none">Maliyet temelli bir yöntem açısından beklenen zarar metodu ile, değer düşüklüğünün ve etkin faiz oranının göz önünde bulundurulduğu ölçüm yöntemlerinin geliştirilmesi
Mayıs-Haziran	<ul style="list-style-type: none">Sınıflandırma yaklaşımının geliştirilmesiSunuma ilişkin hükümlerin geliştirilmesi
Temmuz	<ul style="list-style-type: none">Maliyet temelli bir yöntem açısından ölçüm yöntemlerine ve değer düşüklüğüne ilişkin kararların alınmasıSınıflandırma yaklaşımına ilişkin kararların alınması
Ağustos	<ul style="list-style-type: none">Başlangıç ölçümüne ilişkin kararların alınmasıGerçeğe uygun değer opsiyonuna ve yeniden sınıflandırmaya ilişkin kararların alınmasıKapsama, türev ve saklı türev ürünlere, açıklamalara, geçiş ve yürürlüğe girme tarihine ilişkin hükümler de dahil olmak üzere, standardın diğer hükümlerinin geliştirilmesi
Eylül-Ekim	<ul style="list-style-type: none">Uygulama rehberinin geliştirilmesiTaslak metinlerin nihai aşamaya getirilerek yoruma açılmasıFinansal riskten korunma muhasebesi de dahil olmak üzere UMS 39'un diğer hükümlerine yönelik ortaya çıkan sonuçların değerlendirilmesi

Bugüne kadar alınmış olan geçici nitelikteki kararlar

IASB, geçici nitelikte bazı kararlar almış olsa da, nihai taslağın yayımlanmasından önce birtakım temel konuların çözüme kavuşturulması gerekmektedir.

- Projenin temel hedefi, “kararların yararlılığı”nı artıran bilgilerin sunulması; ikinci hedefi ise karmaşıklığın azaltılmasıdır.
- Gerekli olduğu durumlarda değer düşüklüğü de dahil olmak üzere, finansal araçların sınıflandırılmasına ve ölçümüne odaklanılacaktır.
- Finansal araçların tümü için gerçeğe uygun değer farkı kâr veya zarara yansıtılan olarak sınıflandırma yapılmasının gerekip gerekmediği hususu gündemden çıkarılmıştır. Kurul, önceki görüş alışverişlerinde yapılan yorumları inceledikten sonra, herhangi bir gerçeğe uygun değer modelinin, gerçeğe uygun değer belirlenmesinin çok daha zorlu hale geldiği bir dönemde, muhasebeleştirme işlemini kolaylaştırmayacağını ifade eden görüşleri haklı bulmuştur.
- Dolayısıyla iki ölçüm kategorisi olacaktır; ilki gerçeğe uygun değer farkı kâr veya zarara yansıtılan olarak sınıflandırma esaslı, diğeri ise aşağıda bahsedilen ikinci bir ölçüm esaslıdır.

İkinci ölçüm esası

Kurul, iki farklı ölçüm yöntemi üzerinde daha durmaktadır. Birincisi halihazırda krediler, alacaklar ve borçlar için yaygın olarak kullanılan ve üzerinde genel olarak ihtilaf bulunmayan itfa edilmiş maliyet yöntemidir. Bu yöntem, IASB Kurul Üyelerinin çoğu tarafından tercih edilen yaklaşım gibi görünmektedir.

Alternatif yöntem ise cari değer ölçüm yöntemidir. Söz konusu yöntem, mevcut ekonomik koşulları yansıtmakla birlikte, likidite riski ve piyasa belirsizlikleri gibi unsurları yansıtmayan iskonto edilmiş nakit akış modelini içermektedir. Yatırımcılar bu yöntemin, ölçüm sürecindeki mevcut girdileri yansıttığından, “alınacak kararların faydasını” daha fazla artırdığını düşünebilirler. Cari değer ölçüm yöntemi, FASB Kurul Üyelerinin çoğu tarafından da tercih edilen yaklaşım gibi görünmektedir.

Değer düşüklüğü

İkinci ölçüm modeli olarak itfa edilmiş maliyet yöntemi seçildiği takdirde, bir değer düşüklüğü modelinin belirlenmesi gerekecektir. Kurullar, değer düşüklüğüne ilişkin olarak, finansal araçların tümüne uygulanacak tek bir modeli desteklemektedirler. Üzerinde durulan olası modeller ise mevcut UMS 39’da da yer alan gerçekleşen zarar modeli, beklenen zarar modeli ve gerçeğe uygun değer modelidir.

- **Gerçekleşen zarar modeli**, tercih edilen bir model gibi görünmemektedir. Söz konusu modele yönelik olarak, zararlar sonuçlanan bir durumdan önceki geliri olduğundan fazla gösterdiği ve zararın muhasebeleştirilmesi işleminin çok geç gerçekleştirildiği şeklinde kaygılar bulunmaktadır.
- **Beklenen zarar modeli**, Nisan’daki IASB toplantısında en çok dikkati çeken model olmuştur. Faiz geliri, başlangıçtan itibaren beklenen kredi zararlarına ilişkin faktörlerin esas alındığı bir çerçeve uyarınca (ancak söz konusu çerçeve, finansal varlığın ilk muhasebeleştirilmesi sırasında kâr veya zarar olarak muhasebeleştirilecek bir kredi zararına yol açmamaktadır) muhasebeleştirilir.

- **Gerçeğe uygun değer modeli**, gerçeğe uygun değerın itfa edilmiş maliyetin altına düşmesi durumunda gerçeğe uygun değer farkı kâr veya zarara yansıtılan olarak sınıflandırmayı; kredi zararı kavramına dayalı olarak değer düşüklüğü oluştuğuna yönelik belirtilerin olması durumunda değer düşüklüğü zararını defter değeri ile gerçeğe uygun değer arasındaki fark olarak muhasebeleştirmeyi ya da gerçeğe uygun değerın maliyet değerinin altına düşmesi ve yönetimin varlığın defter değeri geri kazanılıncaya kadar, bu durumu düzeltme niyeti veya çabasının bulunmaması durumunda, değer düşüklüğü muhasebeleştirilmesini gerektirebilmektedir.
- **Dinamik veya “döngüsel” karşılık modeli**, öne sürülen diğer bir modeldir. Bazı Kurul Üyeleri, bunları muhasebe karşılıklarından çok düzenleyici karşılıklar olarak görmekte ve finansal raporlamaya dahil edilmemesi gerektiğini düşünmektedirler.

Sınıflandırma

Kurulların iki ölçüm modeline karar verdikten sonra finansal araçların her bir kategoride nasıl sınıflandırılacağını belirlemeleri gerekecektir. Buna ilişkin olarak, finansal aracın sözleşmeye bağlı olma özelliğine dayalı sınıflandırma; finansal aracı elde tutmaktaki ticari amaca dayalı sınıflandırma; aktif bir piyasada kayıtlı tüm araçları gerçeğe uygun değer farkı kâr veya zarara yansıtılan olarak sınıflandırma veya söz konusu sınıflandırmaların bir kombinasyonu şeklinde birtakım yaklaşımlar üzerinde durulmaktadır. IASB, finansal aracın sözleşmeye bağlı olma özelliği üzerinde durmaktadır. Finansal aracın oldukça değişken nakit akışlarına sahip olması durumunda (örneğin türev ürünler ve özkaynaklar), söz konusu araç gerçeğe uygun değer farkı kâr veya zarara yansıtılan olarak sınıflandırılmalıdır. Çok değişken olmayan nakit akışlarına sahip finansal araçlara yönelik olarak yönetimin, finansal aracı alıp satma niyeti varsa, IASB'nin, söz konusu aracın gerçeğe uygun değer farkı kâr veya zarar olarak sınıflandırılması gerektiği yönünde bir yaklaşımı bulunmaktadır.

Üzerinde durulacak diğer hususlar

- İlk muhasebeleştirmeden sonra finansal araçların kategorilerinin değiştirilebilmesi olanağı var mıdır?
- Sınıflandırmanın nasıl belirlendiğine bağlı olarak, bir gerçeğe uygun değer opsiyonu olmalı mıdır?
- Borçların gerçeğe uygun değer farkı kâr veya zarara yansıtılan olarak sınıflandırılması durumunda, sahip olunan krediden kaynaklanan gerçeğe uygun değerdeki değişikliklere ilişkin olarak ne yapılması gerekir?
- İlk muhasebeleştirmede ölçüm esası ne olmalıdır?
- Finansal araçlar nasıl sunulmalıdır?
- Nihai Taslağın kapsamına neler alınmalıdır (örneğin; kendi için kullanım sözleşmeleri, kredi taahhütleri, finansal garantiler)?
- Finansal riskten korunma muhasebesine yönelik ne tür değişiklikler yapılması gerekir?
- Saklı türev ürünlere ilişkin olarak ne yapılması gerekir?
- Hangi açıklamaların yapılması gerekmektedir?
- Yürürlük tarihi ne olmalıdır ve yeni Standarda geçiş için işletmelere hangi koşullar getirilmelidir?

IASB'nin, aylık olağan toplantılar dışında Ağustos'ta ek toplantılar yapacağını belirtmesi (örneğin IASB, 5 Mayıs'ta cari değer ölçüm modelini tartışmıştır) şaşırtıcı değildir. IASB ayrıca Basel Bankacılık Denetim Komitesi, Sermaye Piyasaları Düzenleyici Otoriteleri,

Finansal Kriz Danışma Grubu, Standart Danışma Kurulu ve IASB Finansal Araçlar Çalışma Grubu gibi diğer ilgili taraflarla da temas kuracaktır.

Önümüzdeki altı ay bu konularda kararlara varmaya çalışan Kurullar için çok zorlu geçecektir.